

Nya Meddelanden
från
STRINDBERGSÄLLSKAPET

Nummer 76

december 2025

Det är november, en höstmånad som ofta bjuder på vinterväder, så även när jag skriver dessa rader – och julkänslorna börjar smyga sig på. Denna dag, den 19 november men år 1888 bodde Strindberg med sin familj i Holte, Danmark. Därifrån skriver han till brodern Oscar om att det snart är jul och att han är ”nödstäld”, ”Vi lefva nu i fullständig misère, jul och nyår stunda och vintern är kall. Vi ha inte kläder en gång! Jag eger icke en vinterrock och inte ett par vinterbyxor. Barnen bära kapporna på femte året. Det är ju alldeles djäfligt!” Det är som vi alla vet inte den enda gången Strindberg oroar sig för sin ekonomi, men just inför julen – och vintern – verkar författaren bli lite extra orolig. Oron till trots tycks Strindberg inte ha något emot julen. Hans julhälsningar är genom tiderna många, och han är överlag noggrann med att i sina brev månaden före jul infoga en önskan om god jul till adressaterna. Helst av allt firar han jul tillsammans med familjen, men när han inte gör det kan han njuta av de minnen han har. I ett brev från 3 januari 1899 till Gustaf av Geijerstam beskriver han den gångna julen så här: ”Min julafton tilbragte jag ensam på mitt rum med en kanna mjölk, och utan bitterhet, men med tacksamhet mediterande alla de sköna julaftnar Försynen skänkt mig! Jag har dock haft det bästa med egna barn kring egen julgran. Många ha aldrig fått det!”

Litterärt lyfter Strindberg gärna årets högtider, och vad gäller julen finns det spår och tankar i flera av hans verk. Jag kommer dock främst att tänka på två av hans dramer, då dessa utspelar sig i jultid. Det handlar om *Advent* (1899) och kammarspelet *Svarta handsken* (1909) – som först gick under arbetsnamnet ”Jul”. En läsning av *Advent* ger till en början knappast några större julkänslor (men så småningom mot slutet tilltar de – i tablåerna, inte minst). Miljön är motsatsen till ett nordiskt snölandskap: en vingård, med omgivande trädgård, där framför allt ett persikoträd får en viktig innebörd. De tänkta mottagarna till denna pjäs hade från början varit barn, men allteftersom arbetet fortskred ändrades innehållet. Det sätter nog sin prägel på pjäsen – som på sitt sätt går in på frågan om vad vi väntar på i adventstider. Barnen Thyra och Erik straffas för att de skakat persikoträdet för att få frukt och blir sedermera förda till en källa där de ska renas. Under tiden får de en ny vän, ”lek-kamraten” som säger sig komma igen till julen och ”alla jular”. När Erik undrar över vem gossen var förklarar Thyra: ”Det var Frälsarn!”

Mer närvarande är julen i *Svarta handsken*, där julhälsningarna är många i replikerna och julen till slut kommer. Den stundande helgen präglas dock inte av varken julpynt eller julmys – snarare tvärtom. Diverse bekymmer radas upp: Frun, som är snål och inte vill betala Ellen eller andra några julpengar, har tappat bort en värdefull ring, och när hon för det misstänker den oskyldiga Ellen försvinner hennes lilla barn spårlöst. Dessutom har strömmen gått, och mörker råder. Men ”Jul-Tomten/Tomten” får en viktig roll och ”Julen” (en ”vitklädd kvinna med Snöstjärnor på håret”) får egna repliker i konversation med ”Tomten”. Roligt här är hur Strindberg inspireras av Blå tornet som Julen påminner Tomten om att vaka över: ”Ett Babels torn med allehanda folk / Och tungomål; sex trappor upp och nedra botten; / Tre våningar i var etage, / Ett dussin vaggor, sju pianon, / Så många mänskoöden här fullbordas /.../”.

Ja, bara i ett hyreshus utspelar sig många livsberättelser och öden som kan ge en författare otaliga idéer till berättelser. Så kanske särskilt i helgtider, då det stora flertalet av oss blir än mer medvetna om hur vi lever och vad vi har. Sant som alltid är att vi ständigt har mycket kvar att upptäcka hos Strindberg.

Snart är det dags för radioteaterlyssning på Strindbergs intima teater igen. Den 8 december lyssnar vi på *Svarta handsken* tillsammans – visst ses vi då?
Cecilia Carlander, ordförande i Strindbergssällskapet

*****

STRINDBERG OCH DE FYRA ELEMENTEN

”när du kommer, far, så är det som när man tar ut innanfönstren en vårmorgon!” (Fadren)

I mars släpper Strindbergsmuseet in vårvindar och frisk luft genom att öppna en utställning om Strindberg och de fyra elementen: eld, luft, vatten och jord.

Teorin om de fyra elementen har haft stort inflytande på vetenskap och konst genom tiderna. Så även för Strindberg, i såväl skönlitteratur och dramatik, som konst och sakprosa. Elementen uttolkas och blir ofta symbolbärare för olika tillstånd och känslor. Ibland råkar elementen i strid med varandra, och ibland med människan själv.

Naturen var en viktig inspirationskälla för Strindberg och kan förklara hans dragning till naturalism och primitivism och intresse för botanik, biologi, geologi, fysik och kemi.

Innanfönstren i citatet ovan – de löstagbara fönster som brukade sättas in inför vintern och som togs ut till våren – är en återkommande metafor hos Strindberg för frisk livgivande luft, men också för instängdhet. I inledningskapitlet i *Röda rummet* tar pigan bort klistringen från innanfönstret och för att släppa in frisk skärgårdsluft. Men på samma gång släpper hon ut ett förfärligt os av ”*stekflott, ölskvättar, granris och sågspån*”.

I dramat *Ett drömspel*, skrivet dryga tjugo år senare, har symboliken förhöjts. I äktenskapsscenen, där husjungfrun Kristin uppmuntras att klistra innanfönstren för att hålla kylan borta. ”*Det är rätt Kristin; värmen är dyr!*” Dottern, däremot, får alltmer svårt att andas: ”*Åh, det är som om du limmade igen munnen på mig!*”

I just *Ett drömspel* är referenserna till elementen extra påtaglig (något som bland andra Sven Delblanc påvisat, i *Stormhatten*, 1979). Gudadottern som stigit ner på jorden för att rapportera om människornas ”*klagomål och jämmer äga skäl och grund*” får svårt att andas och blir alltmer jordbunden. Diktaren, som håller sig i de högre rymderna behöver då och då ta sig ett gyttjebad. Vindarna, luftens barn, för människornas klagan och vaggar vågorna. Vattnets vågor vaggar vindarna, rengör och släcker, men de är också falska och dränker och krossar. Havet är dessutom inte fritt utan bara tillgängligt för de besuttna.

Elden, slutligen, förekommer i dramats slutscen, där rollfigurerna en efter en får offra sina ägodelar till elden: dottern sina skor, affischören sina affischer, glasmästaren sin diamant, portvakterskan sin själ.

Strindberg var kritisk mot industrialismen, mot miljöförstöring och mot slöseriet med naturresurser. Den ideologiska bakgrunden till den kritiken var föreställningen att industrin vilade på överproduktion, att ångteknologin innebar resursslöseri och naturexploatering. Att industrisamhället var sårbart. Det var en kultur byggd på alltför osäker grund, på marknadsberoende och ändliga naturresurser. I diktcykeln *Sömngångarnätter* tycker han sig ana planetens framtid genom att studera månen:

*Måhända du tolkar vår framtids öde
Och tecknar åt oss ifrån de döde,
Att du har levat betänkligt för fort,
Som vi på jorden också ha gjort.
Du hade kanske en gång som vi
Båd åkrar och ängar och oxar och plogar,
Men slog dig på lyx och på svindleri,
Och brände upp dina skyddande skogar,*

De många väderobservationerna och anteckningar om naturkatastrofer i *Ockulta dagboken* vittnar om Strindbergs oro för att naturen kommit i olag. Strindbergs

målningar från den här tiden ger intryck av en annalkande katastrof, till exempel den skövlade skogen i *Svedjeland* från 1892 eller *Hög sjö* från 1894 där elementen tycks ha råkat i strid med varandra och där gränsen mellan hav, himmel och jord verkar ha suddats ut. Målningen *Översvämning vid Donau* från 1894 har tolkats som en skildring av ett förlorat paradiset. Vad man ser är ett palats eller en yta som badar i ljus, och mitt i det gulrosa diset syns vad som kan tolkas som en träddunge. Strindberg egen ”esoteriska” tolkning är mer ominös: ”*Vattnet stiger. Hvar är arken?*” I romanen *Inferno* önskar berättaren en översvämning eller en annan naturkatastrof som skulle möjliggöra en återförening med hustru och barn.

Att konst och litterära skildringar kan hjälpa oss att se människans förhållande till havet, fysiskt och även ur en filosofisk synvinkel har på senare år uppmärksammats av den så kallade blå humanioran – *Blue Humanities* – som erbjuder en väg att fördjupa förståelsen för havet, men också en möjlighet att navigera i vårt tänkande kring samspelet mellan bevarande, ekonomisk utveckling och samhälleligt välbefinnande.

Låt mig få avsluta med att återknyta till inledningen – som James Joyce i Finnegans Wake – men här i slutraderna i *I havsbandet* är det inte det faderliga havet som kallar utan allmodern:

Ut mot den nya julstjärnan gick färden, ut över havet, allmodren, ur vars sköte livets första gnista tändes, fruktsamhetens, kärlekens outtömliga brunn, livets ursprung och livets fiende.

/ Erik Höök, museichef/

Robert Wilsons Drömspel. foto: Lesley Leslie-Spinks

VINTER OCH VÅR 2025 – 2026

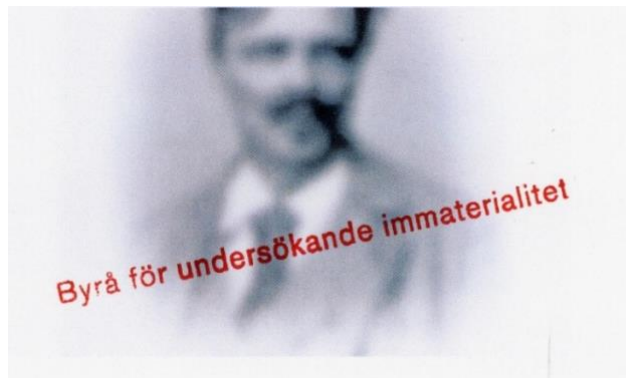
UTSTÄLLNINGAR

Strindbergs hem

Strindberg i centrum

Byrå för undersökande immaterialitet: Ärende Ockulta dagboken t.o.m. 25/1

Strindberg och de fyra elementen öppnar i mars-april

BOKCIRKEL

120 kr. per tillfälle (80 kr. för medl.) Boka på info@strindbergsmuseet.se

Samtalen leds av teaterkritiker Sara Granath

Söndag 1.2 13-15 Inferno

Söndag 22.2 Fadren och Antibarbarus

Söndag 22.3 Spöksonaten

KULTURNATTEN

Lördag 18/4. Öppet 18 - 24 med fri entré

VISNINGAR

Guidade visningar av August Strindbergs hem och bibliotek: torsdag - söndag kl. 13

ÖPPETTIDER

Tisdag – söndag kl. 12-16

(stängt 23–25/12, 31/12, 1/1, 3/4, 1/5)

ENTRÉ

Gratis inträde samt rabatterat pris på föredrag för medlemmar i Strindbergssällskapet.

(Ord. pris: vuxna 120 kr, stud/pens/arbetslösa 80 kr, barn och ungdom t o m 19 år gratis)

Fler programpunkter tillkommer. Håll dig uppdaterad på museets hemsida och i sociala medier.

Äntligen Lund!

Det är ett märkligt faktum att det hitintills aldrig varit någon Strindbergskonferens i Lund: Stifts- och universitetsstaden där han bodde under långa perioder 1897–1899, där han firade sin femtioårsdag och som var både spelplats för och såg *Inferno* födas – en elektrisk stad. Det var också dit Gustaf af Geijerstam, nyutträd redaktör på Gernandts förlag, reste och uppmuntrade Strindberg att skriva, vilket satte igång den nya kreativa period som inleddes med den första svenska utgåvan av *Tschandala* och sedan följdes av *Inferno*, *Legender*, *Till Damaskus*, med flera, däribland den långa raden historiska dramer.

Nu var det i alla fall dags, drygt 125 år senare.

I samarbete med Strindbergssällskapet arrangerade Lunds universitets avdelning för litteraturvetenskap en konferens vid Språk- och litteraturcentrum, ett par veckor in i juni. Deltagare flockades från USA, Frankrike, Tyskland, Rumänien, Litauen, Spanien, Italien och Polen, med många välbekanta ansikten för dem som varit med tidigare.

Temat var ”Strindberg och naturen”, vilket i de flesta fall kom att handla om hans förhållande till och användande av skärgården och havet. Av keynote-föreläsningarna hörde Sylvain Briens till dem som lättsamt höll sig till ytan i ”Surfing with Strindberg”, medan Elena Balzamos ”Strindbergs öar”, en diskussion om öarnas funktion i texterna, var fast grundat. Med god tajming hade Björn Meidal just kommit ut med boken *Strindberg och havet*, och fick ett perfekt tillfälle att presentera den för de samlade forskarna och signera exemplar. Den av keynote-hållarna som höll sig på land var Massimo Ciaravolo, som i ”Strindbergs post-rurala resa genom landsbygden” utgick från *Bland franska bönder* i en skildring av hur Strindberg med teknikens hjälp – järnväg och kamera – skulle skildra en lantlig livsstil som industrialismen var på väg att förinta.

Den framstående översättaren men också författaren Ulf Petter Hallberg fick i kraft av sina skönlitterära gestaltningar av Strindberg en mängd tillfällen att bidra. Bland dem uppdraget att sammanfatta konferensen, vilket han efter bästa förmåga till dels gjorde.

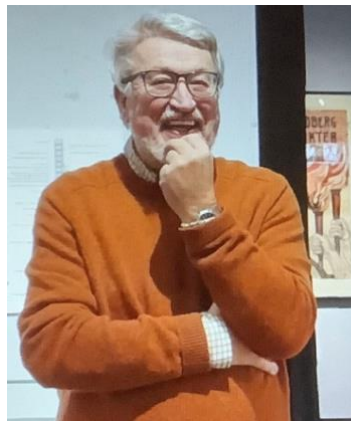
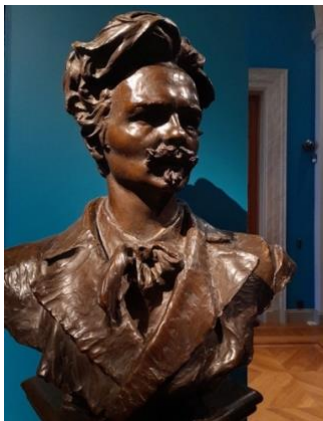
I övrigt var det en mängd intressanta föredrag från de närvarande forskarna, alltifrån de mångåriga specialisterna till de unga forskare som alltid är särskilt välkomna och intressanta att lyssna till: Mårten Zetterstrand, Cecilia Falkman. Förhoppningen är att de senares bidrag kommer få plats i den tryckta versionen av den planerade konferensantologin. Annars var det också en särskild upplevelse att få höra den numera 95-åriga professor emerita Louise Vinges "Kåserier över Strindbergs tid i Lund".

Lunds fasta rot i både historia och traditioner gav också konferensen en stark anknytning till Strindbergs tid. Ett varmt tack till Bibbi Jonsson som tog hand om det praktiska arrangemanget med mat, dryck, m.m., liksom till Richard Schönström och Rikard Bark som axlade det övergripande ansvaret.

Speciellt roligt är att de rumänska deltagarna Carmen Vioreanu och Anca Berlogea-Boariu tillsammans med Strindbergssällskapet väckte tanken på nästa internationella Strindbergskonferens. Så om August vakar över oss ses vi i Rumänien 2027! /David Gedin/

*****

STRINDBERG OCH FILOSOFERNA - STUDIECIRKEL

Cirkelledare Tryggve Lundh

Cirkelstart: måndag 26 januari 2026 kl.13.00

Plats: ABF-huset Kungsgatan 14, **Eskilstuna**

Antal sammankomster: 4 st

Deltagaravgift: 630:- inklusive böcker (*Nio enaktare* och *Utopier i verkligheten*)

Anmälan/frågor: Annika Rydberg tel. 016-166700 eller info.sormland@abf.se

Välkomna!

ABF och Strindbergssällskapet info@strindberg.se

MARIE JANSSON OM LJUD OCH RÖSTER I RADIO

Intervju: Ulrika Lindgren

Är Radioteatern en särskild konstart och vad är dess styrka?

- Ja, radioteater och ljuddrama är en egen konst- och uttrycksform som ställer särskilda krav på både skådespelarna och publiken som lyssnar. Skådespelarna måste ha ett mycket tydligt uttryckssätt och publiken ett känsligt öra.

Radioteater och ljuddrama är inte beroende av traditionella scenbyggen, men det händer att man bygger upp rum eller spelar in ”on location”. Rum byggs också i stunden med hjälp av ord, ljudeffekter och musik. Det fina i kråksången är nog att alla som lyssnar skapar sina egna bilder. Trots att man hör samma föreställning, skiljer sig bilderna i våra huvuden åt. Mediet har en enorm styrka, i att scenrumsväxlingar kan genomföras på ett ögonblick.

Skådespelarna har ju inte heller någon publik att läsa av och spela på och med dess reaktioner, vilket i sin tur ställer annorlunda krav både på skådespelare och publik. Ljuddrama och hörspel vädjar i hög grad till publikens olika inre bilder och goda inlevelseförmåga.

Andra styrkor är att Radioteatern i alla tider varit gratis för alla som har en radioapparat. Geografiskt blev Radioteatern ett nytt slags folkteater. På sätt och vis kan man också säga att Radioteatern höjde kvalitén på kulturutbudet över hela landet, eftersom den förde ut Dramatens stjärnskådespelare till landsorten. Det nya mediet möjliggjorde att stora aktörer som Lars Hanson och Inga Tidblad kunde höras över hela landet.

Kan man ha en radioröst?

Ja, det finns många karaktäristiska röster som med tiden blir folkkära, som den legendariske radiopersonligheten Sven Jerring. Men radiorösten är också en färskvara, ett röstideal kan förändras på bara ett par år. Det hörs väldigt tydligt när man lyssnar på pjäser, bara mellan 1950-talet och 1960-talet märks enorm skillnad. Och så åldras eller ändras röster av andra skäl och det kan gå väldigt fort. Radion avslöjar också obarmhärtigt när en skådespelares uttal, satsmelodi eller betoningar brister.

Det är välkänt att teatrar tycker om att fira bemarkelsedagar. Radioteatern och Stockholms stadsteater bjöd under hela Strindbergsjubileet 2012, med Marie som ciceron, in till lyssningar av all hans dramatik. Eller mer korrekt ett urval av pjäser som finns i Radioarkivet. Teaterkritikern Leif Zern skrev hänfört i Dagens Nyheter att det knappast gick att föreställa sig en bättre guide till Augustgalaxen.

Jag undrar därför hur Radioteatern firar 100-årsjubileet?

Marie berättar att den som är intresserad av Radioteaterns historia och hur det började, kan gå in på Litteraturbankens hemsida och Diktens museum www.litteraturbanken.se/diktensmuseum. Därifrån klickar man sig vidare till Dramaklassiker. I det första digitala rummet, foajén, får man en övergripande introduktion om Radioteatern. Därefter följer en svit av rum som presenterar olika nedslag i dess historia. Vi som är särskilt intresserade av Strindberg kan gå

direkt till rum sex. Där kan man njuta av Radioteaterns *Fadren*, i regi av Johan Falck, (1961). Den gavs likt en prolog inför att det 1962 gått 50 år sedan hans bortgång. Här finns inspelade intervjuer, roliga pressklipp, recensioner och bilder. Marie tipsar även om Sveriges Radio Dramas podd Dramaklassiker som man hittar på: www.sverigesradio.se/dramaklassiker

Hur Du en egen topplista?

Min egen lista, utan inbördes ordning, är en handfull titlar: Per Verner Carlssons *Pelikanen* (1961), Alf Sjöbergs *Fröken Julie* (1957), Ernst Günthers *Dödsdansen I* (1972), Per Verner Carlssons *Spöksonaten* (1962) och Rune Carlstens *Fordringsägare* (1958). Alla finns tillgängliga i podden Dramaklassiker, eller via Sveriges Radios hemsida.

Marie Jansson

En annan svart handske

RADIOTEATERLYSSNING 8. 12 KL 18.00 STRINDBERGS INTIMA TEATER

Alla är välkomna att lyssna på Per Verner Carlssons uppsättning av *Svarta Handsken* från 1975 på Strindbergs intima teater den 8 december kl 18.00. Tryggve Lundh inleder och sedan sitter vi tillsammans och lyssnar som förr i världen och pratar en stund efteråt. KOM!

*****

NÅGRA FRÅGOR TILL ULRIKA LINDGREN, DOKTOR I TEATERVETENSKAP

Din pinfärska avhandling heter *I skuggan av en man*. Vad betyder det?

- Titeln sammanfattar avhandlingens slutsats, att en manligt dominerad teater- och litteraturhistorieskrivning i en växelverkan med en manlig regitradition under närmare 100 år marginaliserat och exkluderat 1880-talets kvinnliga dramatiker. De har skapat en hegemonisk Strindbergsdiskurs som fram till 1970-talets kanonprotester skymt Alfhild Agrells, Anne Charlotte Lefflers och Victoria Benedictssons betydelse för svensk dramatik- och scenkonst. Titeln skulle i och för sig även kunna vara "I skuggan av män". Eftersom historiker under lång tid också har placerat 1880-talets kvinnliga dramatiker i skuggan av manliga nordiska dramatiker och framför allt Henrik Ibsen och *Ett dockhem*.

Du behandlar Lycko-Pers resa. Varför just den pjäsen?

- Som teatervetare utgår jag från repertoaren och lyfter fram pjäser som blev omedelbara publikframgångar. Repertoarperspektivet visar att historiker snarare eftersträvar att konstruera sin version av historien än att försöka skildra hur det en gång var. I det avseendet är *Lycko-Pers resa* ett lärorikt exempel, för trots att pjäsen var Strindbergs enda stora publikframgång under 1880-talet har historiker i ett efterhandsperspektiv successivt sorterat ut den som en ”obetydlig vila mellan drabbningarna”. Jag menar, med stöd i tidigare forskning, att denna nedprioritering hänger samman med att sagospel runt sekelskiftet 1900 började definieras som en kvinnlig lågstatusgenre som vände sig till en barn- och ungdomspublik. Att *Lycko-Pers resa* därtill scentekniskt, med sina *changements à vue*, (skenskiften inför öppen ridå) relaterade till en äldre scenografitradition gjorde pjäsen än mer problematisk. Problemet var att forskningens bild av Strindberg som en modern dramatiker och en nyskapande teaterman, som i likhet med andra internationellt uppburna teatermän ville dematerialisera scenrummet, inte gick ihop med *Lycko-Pers resa*.

Lärde du dig något intressant om Strindberg under avhandlingsarbetet?

- Massor, inte minst vilken avgörande betydelse manliga regissörer och skådespelare haft för vilka av Strindbergs dramer som ingår i svensk dramakanon och etableringen av honom som ”vår” nationaldramatiker. Strindbergforskningen skattade inledningsvis hans tidiga dramatik, särskilt *Mäster Olof*, högt, medan *Fröken Julie*, *Till Damaskus*, *Ett drömspel* och kammarspelen värderades lågt och sågs som tecken på att han, åtminstone stundtals, var galen. Under 1930-talet sker en omvärdering. Strindbergforskare börjar, med utgångspunkt i Martin Lamms syn på kriser som positivt alstrande för Strindbergs författarskap och Olof Molanders biografiska iscensättningar, värdera hans naturalistiska- och post-infernodramatik allt högre. I samband med Strindbergsjubileet 1949 var skiftet genomfört och vi fick den drama- och scenkonstkanon som består än i dag.

Tycker du han är värd sin position i svensk kanon?

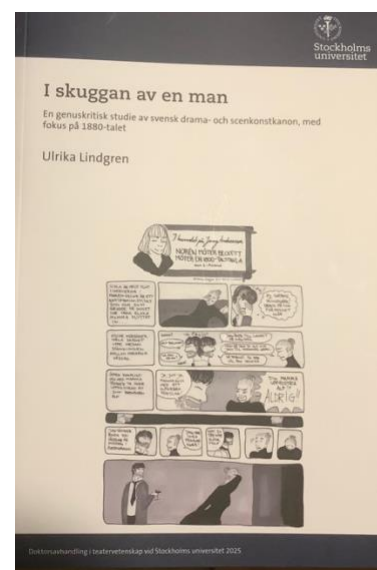
- Absolut! Men det borde också finnas plats för flera av hans kvinnliga kollegors samhällskritiska dramatik i svensk drama- och scenkonstkanon. Det är ett tungt ansvar som till största delen ligger på teaternas repertoarråd.

Har du en favorit bland Strindbergs pjäser?

- Det får bli en iscensättning: Richard Turpins av *Lycko-Pers resa* på Strindbergs intima teater 2011 - 12. En stor favorit som för omväxlings skull visar hur rolig Strindberg kunde vara.

Doktor Lindgren

Avhandlingen

BOKRELEASE TORSDAG 11.12 KL. 18.00 PÅ STRINDBERGSMUSEET

Emil Schering översatte omkring 56 dramer, 16 romaner, 7 novellsamlingar, 12 samlingar essäistik/facklitteratur och 4 samlingar med dikter till tyska och arbetade outtröttligt för att göra Strindberg känd och uppskattad. Det var genom ”Strindbergs Schering” som han skrev sig själv som Strindberg fick sitt slutliga internationella genomslag och blev världsberömd.

Nu har Karin Hoff och David Gedin samarbetat om en volym med Scherings brev till Strindberg, i original och svensk översättning. Därutöver finns i deras *Strindbergs Schering* en presentation av Schering, hans arbete som förmedlare, av den tyskspråkiga teaterscenen och av turena kring uppsättningarna av Strindbergs dramatik

Begränsat antal platser. Föranmälan senast 7.12 till David.Gedin@littvet.uu.se

**SAMTIDIGT BJUDER STRINDBERGSTEATERNS VÄNNER PÅ
GLÖGGMINGEL PÅ TEATERN. SÅ DET BJUDS FLERA
FESTLIGHETER DENNA DAG, DENNA TID**

*****

STRINDBERGS FÖDELSEDAG SKA FÖRSTÅS FIRAS!

Alla Strindbergsvänner vet att August fyllde år den 22 januari, men i Sällskapet kan vi inte vänta till dess, utan firar redan Måndag den 19 januari 2026 kl 18.00, på Strindbergsmuseet. Program för begivenheten följer. Håll utkik!

*****

STRINDBERG I BERGSLAGEN

August Strindberg bodde på väldigt många ställen, i Frankrike, Schweiz, Danmark och Tyskland. I Sverige bodde han oftast i Stockholmstrakten, i Uppsala och Sörmland.

Här ska jag berätta om hans förhållande till Bergslagen, rent fysiskt eller i sina verk. Särskilt under åttiotalet var han aktiv med insamling till Kungliga Biblioteket och Nordiska museet, Skansen. Med Bergslagen menas oftast västra Södermanland, Västmanland, Närke och Dalarna. Ibland räknas också östra Värmland, södra Södermanland och till och med delar av Uppland och norra Östergötland.

Den tydligaste kopplingen till Bergslagen är Strindbergs *Sveriges natur* 1901. Planschverket beskriver svenska landskap och Bergslagen finns också med. Strindberg var där inspirerad av Linné och hans resor i svenska landskap.

Efter artiklar om Skånska landskap, 1895, och Svensk natur, 1897, samlar Strindberg sig 1901 till boken *Sveriges natur*, förnämligt illustrerad av bokkonstnären Arthur Sjögren. Syftet är att "beskriva landskapstyper, icke utsikter..."

Strindberg har redan tidigare behandlat Bergslagen, Järnbäraland, i litterära verk och beskriver i satiren *Nya riket* (1882) hur det oscariska hov som han avskyr inviger järnvägar: "Hans Majestät skall inviga en ny bibana uppe i Kolbottens Bergslag; det är visserligen bara en enskild smalspårig banbit, men den har statsanslag och grundlagarne ålägger som bekant konungen att övervaka all hushållning med statsanslag." Det är en skarp satir och Kolbotten, som ju finns på flera ställen i Sverige, skulle här kunna lokaliseras intill Ludvika.

En central bergslagsgestalt som Strindberg skildrar i dramat "Engelbrekt" (1901) är just Engelbrekt Engelbrektson (1390 - 1436). Han hade ju lyckats väl med sina konungadramer från *Gustav Vasa* 1899 och skulle nu skildra bergsmannen och bergslagssonen. Denne beskrivs i källorna som bördig i Norberg och bosatt i Dalarna i ungdomen. Strindberg skildrar hans väg till makten och hans död, mördad av Måns Bengtsson Natt och dag på Göksholm, Stora Mellösa intill Hjälmaran. Tyvärr är dramat ett av Strindbergs svagaste och där finns inte särskilt mycket lokalfärg. Det viktiga här är ju att Engelbrekt är bergsman innan han avancerar till hövitsman under upproret mot unionskungen Erik av Pommern. Dramat skildrar också "den mörke" Erik Puke, som blir Engelbrekts närmaste man och som fortsätter motståndet mot Erik av Pommern och Kalmarunionen efter Engelbrekts död, något som intresserar oss sörmlänningar då Puke var bördig från Rekarne. Detta kallades Pukefejden. Även utan Strindberg har ju Engelbrekt blivit mycket stor i Bergslagen, ja i hela Sverige. I många städer står han staty och han finns som gatunamn i många svenska städer, bland annat i Eskilstuna kommun, där jag bor och verkar. Den kanske mest kända Engelbrektsstatyn, av Strindbergs vän Carl Eldh, står utanför kyrkan i bergslagsstaden Arboga.

Mest besökt och behandlat i Bergslagen är givetvis Dalarna. Pjäsen *Kronbruden* (1901) som utspelas på Karl XV:s tid har dala miljöer.

Det gäller också *Gustav Vasa* från 1899, som rör sig i Dalarna /Falun och Stockholm. Scenanvisningen i storstugan hos bergsmannen Måns Nilsson i Aspeboda pekar tydligt ut platsen via bilder från "Gustav Vasas äventyr i Dalarna": till vänster avbildas prästen Jon i Svärdsjö, till höger finns en målning med Anders Persson på Rankhyttan.

Örebro är viktigt, som stad och slott, men också via Mörnersamlingen, tidigare på stadsbiblioteket, sedan på universitetsbiblioteket. Där finns brev från Strindberg till vännen och hjälparen Birger Mörner, som senare gav ut en bok om deras samvaro i skärgården och Stockholm: *Den Strindberg jag känt*.

Strindberg har flera band till Bergslagen. Mina exempel visar hans respekt för bergsmännen, och som gammal agrarsocialist var Strindberg mer intresserad av bonden än industriarbetaren.

/Tryggve Lundh/

*Carl Eldhs staty av
Engelbrekt Engelbrektsson
Vid kyrkan i Arboga, från 1935*

STRINDBERGS INTIMA TEATER HÖSTEN 2025 OCH VÅREN 2026

Strindbergs intima teater vid Norra Bantorget har aldrig haft så många premiärer, nypremiärer och evenemang som under 2025.

Förutom vår ordinarie repertoar under våren 25 med nypremiär av *Skådespelerskan*, *Dödsdansen* och *Jag är den som ser* samt premiärer av *Systrarna Nylund*, *Staffan och August*, *Ernst* och *Ett litet drömspel* tog vi emot fem produktioner med 12 föreställningar under vår gästspelsmånad.

I slutet av juli hade *Förspelet* premiär under Pridefestivalen, ett samarbete med Högproduktion och i början av september hade vi premiär på *Skymning* av Alfhild Agrell i bearbetning och regi av Matilda Belin.

Nanny - en minimusikal med Frida Bergh, i regi av Annika Kofoed, hade premiär i början av oktober och ett par veckor senare hade vi premiär på *Blombergs Inferno*, där skådespelerskan och komikern Anna Blomberg blivit ombedd att fritt tolka Strindbergs *Inferno*. Därefter hade vi nypremiär av *Dödsdansen* i oktober, och i november har vi genomfört ett uppskattat samarbete med Linnékvartetten från Musik i Uppland som resulterade i tre kvällar på SIT

med musik och läsningar av Strindbergs texter med skärgårdsmotiv där även Björn Meidal och Thérèse Brunnander har medverkat.

GÄSTSPEL

Under våren och sommaren gästspelade vi med *Jag är den som ser* på Riksteaterföreningar i Gävle, Arboga, Tierp, Linköping och Östersund. Vi gästspelade även med 2 föreställningar av *Dödsdansen* på StoraTeatern i Göteborg i januari och 2 föreställningar i november samt med *Dödsdansen* och *Frida Uhl* på Furusunds Hamnkrog. *Quinnorna* har gästspelat med 2 föreställningar på Mårbacka i Värmland, 2 föreställningar på Ryngte Teater i Skåne samt 2 föreställningar på Norra Bantorget. *Staffan och August* spelades på Parkteatern/Sergels Torg.

Nanny har gästspelat på Riksteaterföreningar i Linköping, Gävle, samt 3 föreställningar i både Umeå och Skellefteå samt 2 föreställningar på Folkets hus i Bagarmossen och 2 föreställningar på Västmanlands Teater.

Under året har vi genomfört 30 gästspel för vuxna och 84 föreställningar för unga mellan 13 och 25 år.

VÅREN 2026

2-7/1 2026 har vi en Ellen Keyfestival på SIT där operaföreställningen *Strindberg v/s Key* i regi av Catarina Gnospelius med Lova Kollberg, Karin Blom och musikern Miriam Oldenburg har premiär och en kort spelperiod under januari. Uppsättningen *Det glada folkhemsbarnet* i regi av Julia Sporre, som har satt ihop texter av Ellen Key samt skrivit själv för skådespelerskan Paulina Jonsson, har också premiär 2/1 och spelas under januari. Claudia Lindén, professor i litteraturvetenskap, håller två föreläsningar och flera andra programpunkter kommer att fylla festivalen.

Uppsättningen *Ensam* har premiär 18/2. Den bygger på Strindbergs novell med samma namn samt text av Anna Pettersson som även står för koncept och regi. Ett stort antal intervjuer har gjorts med personer i olika åldrar i Stockholm med tema ensamhet och ligger till grund för produktionen. Medverkar gör Thérèse Brunnander i ett samarbete med Dramaten.

Anna Pettersson, teaterchef Strindbergs intima teater

STRINDBERGSSÄLLSKAPETS STYRELSE

Cecilia Carlander – ordförande, redaktör för *Strindbergiana*, styrelsemedlem i Stiftelsen Strindbergsmuseet
Göran Söderström – vice ordförande
Susin Lindblom-Curman – skattmästare
Ulrika Lindgren – medlemsansvarig
Peter Sköldberg – programansvarig
Marie Jansson – programansvarig
Sara Granath – sekreterare, redaktör *Nya Meddelanden*, ersättare i Stiftelsen
Leif Magnusson – ansvarig för Strindbergs skrifvarstuga på Kymmendö
Tryggve Lundh – programansvarig, särskilt i Sörmland
Erik Höök - chef för Strindbergsmuseet
Hannah Hinz Cornelli – ansvarig sociala medier
Marja Sandin Wester
Revisorer – Olof Nordin, Åsa Söderberg
Revisorssuppleanter – Kjellåke Henriksson, Christina Björkegren
Valberedning – Louise Edlind Friberg, Inger Björklind Bengtsson

KONTAKT

Ordförande – Cecilia Carlander, epost:
strindbergssallskapet@auguststrindberg.se
Medlemsfrågor, epost: info@auguststrindberg.se
Frågor rörande sociala medier: media@auguststrindberg.se
Ansvarig för hemsidan: red@auguststrindberg.se
Strindbergssällskapets postadress: Drottninggatan 85, 11160 Stockholm
Hemsida: <http://www.auguststrindberg.se/>

BLI MEDLEM ELLER FÖRNYA DITT MEDLEMSKAP FÖR 2026

Du blir medlem genom att sätta in årsavgiften 300 kr på Strindbergssällskapets Swish 123-0183939 eller plusgirokonto 25 02 78-9. För ytterligare familjemedlem är avgiften 50 kr och för ungdomsmedlem (25 år och yngre) 150 kr. Glöm inte att mejla ditt namn, postadress samt e-postadress till: info@auguststrindberg.se
Medlemsavgiften gäller per kalenderår och betalas in i början av kalenderåret.
Om du blir medlem sent på året, gäller medlemskapet även nästa år.
I medlemskapet ingår årsboken *Strindbergiana*, medlemsbladet *Nya Meddelanden*, fri entré på Strindbergsmuseet, rabatter i Strindbergsmuseets butikssortiment, till bokcirkeln samt till vissa teateruppsättningar på Strindbergs Intima Teater. För att få årsskriften *Strindbergiana*, bör du betala senast i maj månad. Detta för att vi ska kunna beräkna upplagans storlek.

HAR VI RÄTT POSTADRESS OCH E-POSTADRESS TILL DIG?

Medhänsyn till miljön samt sällskapets ekonomi skickas *Nya Meddelanden* numera ut på e-post. Förkontinuerlig information mejla din e-postadress till oss. Glöm inte att meddela oss om du bytt adress eller e-post. info@auguststrindberg.se